

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: PM
Utfärdande PE: Regiongemensamt	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170201
Utfärdande enhet: Ledningsstaben	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200201
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd Region Östergötland, Anita Mohall, Beredskapsöverläkare, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

DÖDSFALL UTANFÖR SJUKHUS

HANDLÄGGNING

REGION ÖSTERGÖTLAND

Senast reviderat, datum: (åååå-mm-dd)	Reviderat av (namn, titel, klinik):	Godkänt revideringen:
---------------------------------------	-------------------------------------	-----------------------

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING.....	5
SOS ALARM – UPPGIFTER.....	5
Oklara/icke förväntade dödsfall	5
Om personen är uppenbart död.....	5
REGION ÖSTERGÖTLANDS TELEVÄXEL - UPPGIFTER.....	6
POLISENS UPPGIFTER.....	7
Vid polisiärt ärende ska polisen.....	7
Vid icke polisiärt ärende ska sjukvården/läkaren kontakta polisen vid:	7
AMBULANSSJUKVÅRDENS UPPGIFTER	8
TRANSPORT AV DEN AVLIDNE	9
LÄKARENS ANSVAR VID DÖDSFALL	10
Kriterier för polisanmälan	11
PRIMÄRVÅRDENS UPPGIFTER	14
Särskilt boende:	14
Enskilt boende eller icke offentlig plats:	14
AKUTMOTTAGNINGARNAS – UPPGIFTER	15
LAH och ALMA	15
HEMSJUKVÅRD.....	15
PATOLOGAVDELNING (Klinisk Patologi och Cytologi)	16
RÄTTSMEDICIN.....	17
VISNING AV AVLIDEN	18
Kontorstid.....	18
Icke kontorstid.....	18
Universitetssjukhuset	18
Vrinnevisjukhuset.....	18
Lasarettet i Motala.....	19
Begravningsbyråer.....	19
KRISSTÖDSINSATSER	20
Primärvård.....	20
Akutmottagning.....	20

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

Universitetssjukhuset, US	20
Vrinnevisjukhuset, VIN	20
LIM	21
Särskilda stödinsatser:	21
SOCIALTJÄNST	22
* FÖRKLARINGAR/DEFINITIONER	23

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

SAMMANFATTNING

PM för handläggning av dödsfall utan för sjukhus är förändrat och det gamla PM:et med diariern LiÖ 2010-652 gäller inte fr o m 170101. Det är viktigt att ta del av det nya PM:et. I huvudsak är det följande som är förändrat och särskilt tydliggjort.

- Primärvården har ett uttalat ansvar för att vara nåbar för polismyndigheten dygnet runt för att kunna konstatera dödsfall och utfärda dödsbevis. Primärvården ansvarar för krisstödsinsatsen.
- När ambulanssjukvården transporterar en avliden ska det alltid ske till akutmottagningen. Då är det läkare på akutmottagningen som ansvarar för att konstatera dödsfallet och att dödsbevis utfärdas. Akutmottagningen ansvarar för krisstödsinsatsen.
- När polisen redan på plats har beslutat om rättsmedicinsk obduktion, kan konstaterande av dödsfallet ske enligt följande två alternativ. Det är polisen som beslutar om vilket.
 1. Polisen kontakter primärvården och ber läkare komma till platsen för att konstatera dödsfallet. Läkaren konstaterar dödsfallet och skriver dödsbevis. Primärvården ansvarar för krisstödsinsatsen.
 2. Den avlidne transporteras till akutmottagningen, med hjälp av ambulans. Läkaren på akutmottagningen konstaterar dödsfallet och skriver dödsbevis. Akutmottagningen ansvarar för krisstödsinsatsen.

Undantag finns; Polisen kan fatta beslut om att föra kroppen direkt till rättsmedicin i särskilda fall. Läkare på rättsmedicin övertar då ansvar för konstaterande av dödsfallet och skriver dödsbevis. Polisen ansvarar för krisstödsinsatsen. Polisen kan vända sig till sjukvården för stöd i detta. I regel blir det den vårdcentral (inom primärvårdsområdet) som finns inom närområdet där dödsfallet har inträffat.

Lokala rutiner som beskriver hur saker konkret ska lösas är borttagna ur detta PM. Rutinbeskrivningar och detaljer ska framgå i lokala PM

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

INLEDNING

Enlig Hälso- och sjukvårdslagen är det hälso- och sjukvårdens uppdrag att ta hand om avlidna. När någon avlidit ska hälso- och sjukvårdens uppgifter därför fullgöras med respekt för den avlidne och de anhöriga ska visas hänsyn och omtanke.

Region Östergötland (RÖ) och kommunerna ansvarar för att verksamheten är organiserad så att hälso- och sjukvårdens uppgifter oavsett platsen för ett dödsfall utförs enligt lag och författningar med syftet att värdigt omhänderta den avlidne samt tillgodose de efterlevandes behov på bästa sätt.

SOS ALARM – UPPGIFTER

Oklara/icke förväntade dödsfall

- Vid samtal till SOS Alarm när en person uttalar att någon är död, skickas alltid en ambulans om inte larmoperatören kan säkerställa att döden inträffat.

Om personen är uppenbart död

- Vid samtal till SOS Alarm där det går att säkerställa att döden inträffat förmedlar operatören, kontakt med primärvården för konstaterande av dödsfallet.
- **Förväntade/naturliga dödsfall (icke-polisiära ärenden):** Ärendet överlämnas till ansvarig läkare inom primärvården.
Se Primärvården.
- **Särskilda förhållanden (*):** Polis och ambulans larmas ut.
- **Andra oklara förhållanden:** SOS Alarm kan bistå ambulanspersonal och läkare inom primärvården med kontakt till andra myndigheter, t ex polis och socialtjänst.

(* se förklaringar definitioner

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

REGION ÖSTERGÖTLANDS TELEVÄXEL - UPPGIFTER

Region Östergötlands televäxel; 010-103 00 00 förmedlar kontakt med geografiskt närmaste vårdcentral inom primärvården för konstaterande av dödsfallet. Jourtid går samtalet till beredskapsjour i primärvården.

När polisen alternativt ambulans kontaktar televäxeln RÖ för att få en kontakt med läkare för att konstatera dödsfall ska telefonist;

- Koppla till den vårdcentral/ primärvårdens beredskapsjour som finns i närområdet
- Säkerställa att samtalet kopplas fram
- Använda vård till vård nummer och jourtid koppla till aktuell beredskapsjour i primärvården

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer RS 2017-92

POLISENS UPPGIFTER

- Vid *ej säkerställt dödsfall* kontaktas SOS Alarm för utlarmning av ambulans.
- Vid uppenbart *dödsfall* kontaktar polisen läkare inom primärvården via televäxel; 010-103 00 00, för utfärdande av dödsbevis.
- Vid misstanke om **dödsfall** enligt "Särskilda förhållanden" (*) kallas polisen till platsen där den döde befinner sig och tar där ställning till den fortsatta handläggningen.
- Polisen kan vid behov kalla ut läkare för att konstatera dödsfall på offentlig plats. Det är då läkare inom primärvården som kallas ut.

Vid polisiärt ärende ska polisen

- Vara läkaren behjälplig i bedömningen av huruvida dödsfallet ska ses som förväntat/naturligt (dvs. utesluta brott).
- Meddela eventuella förhållningssätt på plats i väntan på läkare, när misstanke om onaturligt dödsfall föreligger.
- Besluta om rättsmedicinsk obduktion ska företas eller ej.
- Ansvara för transport av den avlidne vid beslut om rättsmedicinsk obduktion. (Bårbil bör varken lämna eller hämta avlidna på akutmottagning.)
- Interimistiskt säkra egendom, om närstående eller annan behörig saknas.
- Ansvara för att kontakt med närstående etableras för information om dödsfallet.
- Säkerställa identitet.

Vid icke polisiärt ärende ska sjukvården/läkaren kontakta polisen vid:

- Misstanke om onaturligt dödsfall för att diskutera fynd och misstankar. Polisen tar i detta läge ställning till om kroppen får undersökas eller ej.
- Behov av identifiering av den döde.
- Behov av egendomsskydd, låsöppning respektive för omhändertagande av vapen och/eller djur.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer RS 2017-92

Polisen kan fatta beslut att kalla ut läkare till platsen eller att föra den döde till en akutmottagning för att konstatera dödsfallet. I det senare fallet sker transporten med ambulans.

AMBULANSSJUKVÅRDENS UPPGIFTER

Ambulanspersonal kontaktar SOS Alarm eller televäxel RÖ om de bedömer att personen är avliden enligt ambulanssjukvårdens eget PM ”Dödsfall utanför sjukhus”.

- **Förväntade/naturliga dödsfall.**

Läkare inom primärvården kallas ut via SOS Alarm eller via televäxel, 010-103 00 00.

- **Särskilda och/eller oklara förhållanden.** Polis ska tillkallas via SOS Alarm.
- **Ambulanspersonal** stannar kvar hos närstående tills representant från primärvården anlant, om inte ett nytt larm eller beredskapskäl tvingar ambulanspersonal att lämna platsen. Polis ska kontaktas vid behov av att säkra egendom, om närstående eller annan behörig saknas.

Vid dödsfall på offentlig plats och vid särskilda/oklara förhållanden ska den döde inte transporteras eller lämnas innan polisen har gjort sin bedömning.

Ambulans kan användas för transport av avliden när en person avlider på en offentlig plats eller när dödsfallet har skett i hemmet och det finns starka skäl att transportera den avlidne från platsen. Ambulans ska alltid åka till närmaste akutmottagning.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

TRANSPORT AV DEN AVLIDNE

1. Dödsfall i hemmet:

Dödsfallet konstateras av läkare, därefter förs den avlidne;

- till bårhus - primärvård/kommun hjälper anhöriga med information om hur transport av den avlidne kan ske.
- till Rättsmedicinska avdelningen i Linköping vid polisiärt ärende - polis ansvarar för transporten.

2. Dödsfall under ambulansfärd:

Patienten förs till närmsta akutmottagning med ambulans. Detta gäller även vid övriga sjukresor.

3. Dödsfall på offentlig plats:

När transporten sker med ambulans ska den åka till närmsta akutmottagning, om inte polis bestämt annat.

Polis kan fatta beslut om att kontakta primärvård för att konstatera dödsfallet på platsen. Polis ansvarar därefter för transporten.

Om polisen fattar beslut att föra en avliden till en akutmottagning ska transporten ske med ambulans. Det är läkare på akutmottagningen som ansvarar för konstaterande av dödsfallet i dessa fall. Det är då polisens uppdrag att meddela anhöriga. Läkaren har dock ansvar för att försäkra sig om att anhöriga har meddelats.

Akutmottagningens läkare kan inte kallas ut utanför sjukhus för att konstatera dödsfall.

4. Vid masskadesituation, allvarlig händelse/förhöjt beredskapsläge:

Speciella direktiv kring transporten av avlidna kan utfärdas av polisen eller av särskild sjukvårdsledning regional nivå Region Östergötland.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

LÄKARENS ANSVAR VID DÖDSFALL

Enligt HSLF 2015;15 har läkare ansvar för följande punkter.

Dessa är sammanfattade utifrån föreskriften.

Med kursiv stil beskrivs allmänna råd som följer paragrafen samt praktisk handläggning enligt PM inom RÖ.

- Att i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet fastställa att döden inträffat § 3.
- Att dokumentera i den avlidens patientjournal.
 1. När och på vilket sätt döden fastställts
 2. Om och i så fall hur den avlidne identifierats § 4
- Att den avlidne vars identitet är känd förses med identitetsband § 5
Saknas identitet ska personen förses med ett U-nummer. När identiteten har fastställts ska identiteten kopplas till personens personnummer. Dödsbevis kan skrivas på en person med enbart U-nummer.
- Att utfärda dödsbevis och att dödsorsaksintyg utfärdas, samt att i förekommande fall göra en polisanmälan (se nedan kriterier för polisanmälan). Det ska i den avlidnes patientjournal tydliggöras vem som åtagits sig att fullfölja en sådan uppgift om han eller hon inte själv fullföljer den. § 6
- Den läkare som har utfärdat ett dödsbevis eller ett dödsorsakintyg ska behålla en kopia av beviset eller intyget i patientjournalen.
Kopian utgör en journalhandling § 7
- Verksamhetschefen ska ansvara (*säkerställa att en rutin finns*) för att närstående omedelbart underrättas när en patient avlider. § 8
Närstående bör om de så önskar få besked om dödsorsaken eller få besked om vem som kan ge information om dödsorsaken under förutsättning att det ej finns hinder enligt offentlighets- och sekretesslagen.
- Läkaren ska göra en yttre undersökning av den avlidne och situationen på platsen för att klarlägga om det finns skäl till att anmäla dödsfallet till Polismyndigheten § 9

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer RS 2017-92

Om det finns skäl för polisanmälan bör den avlidnes kläder och andra föremål inte röras mer än nödvändigt, för att inte påverka en eventuell brottsutredning.

- Läkaren ska vid undersökningen av den avlidne efterforska om denne har något explosivt implantat § 10
- I den avlidnes patientjournal ska anges
 1. Vilken läkare som utfört undersökningen
 2. Tidpunkten för undersökningen, samt
 3. Vilka fynd som har gjorts § 11

Det är den tidpunkt som konstaterande av dödsfallet gjordes som ska anges i dödsbeviset inte förmodad tid för när dödsfallet inträffat.

- Om undersökning av kroppen av den avlidne inte kunnat slutföras på platsen där kroppen påträffades ska det vidare i patientjournalen anges
 1. att kroppen har flyttats
 2. vilken läkare som har slutfört undersökningen
 3. vid vilken tidpunkt undersökningen har slutförts. §12

Kriterier för polisanmälan

Enligt HSLF-FS 2015:5

- Läkaren som har fastställt att dödsfallet inträffat och/eller utfärdat dödsbeviset ska anmäla dödsfallet till Polismyndigheten om förhållanden är sådana att det kan finnas skäl till för en rättsmedicinsk undersökning (enligt lagen om obduktion 1995:832) 13§

En anmälan till Polismyndigheten ska göras i följande fall:

1. om dödsfall har eller kan ha orsakats av yttre påverkan, dvs skada eller förgiftning tillfogad
 - av någon annan person än den som har avlidit
 - genom olycksfall
 - genom självmord

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer RS 2017-92

- och inte enbart av sjukdom
 2. om det är svårt att avgöra om ett dödsfall har orsakats av yttre påverkan
- när någon anträffas död och tidigare sjukdom eller sjukdomsbild inte kan förklara dödsfallet, d.v.s. vid helt oväntat dödsfall hos både barn och vuxna
- när en missbrukare anträffas död
- vid framskriden förruttnelse
 3. om ett dödsfall kan misstänkas ha samband med fel eller försummelse i hälso-
sjukvården
 4. om en avliden inte har kunnat identifieras. 14§
- En läkare ska vid bedömningen av om en polisanmälan ska göras alltid beakta
 1. vad som har framkommit vid den yttre undersökningen av den avliden
 2. förhållanden och fynd på platsen där kroppen efter den avlidne påträffas
 3. uppgifter från den avlidnes patientjournal och närstående om tidigare sjukdom
eller sjukdomsbild samt
 - 4 övriga relevanta omständigheter vid dödsfallet. 15§

Läkaren bör rådfråga polisen om en det råder osäkerhet om en polisanmälan ska göras eller inte. Har polisen tillfrågats ska detta dokumenteras i den avlidnes journal. (enligt överenskommen rutin med polisen)

Förutom ovanstående föreskrift gäller att:

- vid förväntat dödsfall (inom hemsjukvård och på särskilda boenden) kan
sjuksköterska som deltar i vården fastställa dödsfallet. Läkaren är alltid ansvarig för

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

konstaterande av dödsfall och att skriva dödsbevis. Detta kan göras efter att en sjuksköterska på uppdrag har konstaterat dödsfallet.

- Polisen kan kontaktas vid behov av egendomsskydd.
- Alla suicid som skett inom en fyraveckorsperiod efter senaste vårdkontakt ska rapporteras till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Detta sker primärt genom att en kopia av dödsbeviset omedelbart översändes till Chefläkare.

Läkare i sjukvårdsgrupp på skadeplats ansvarar för att konstatera dödsfallet och utfärda dödsbevis så långt det är möjligt. Om detta inte är möjligt till exempel pga att andra patienter kräver läkarens insatser. Polisen kan då besluta om att kalla ut läkare från primärvården till platsen eller att den/de avlidna ska föras till närmaste akutmottagning.

När en särskild sjukvårdsledning på regional nivå är etablerad kan andra beslut behöva fattas.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer RS 2017-92

PRIMÄRVÅRDENS UPPGIFTER

Det ska inom varje **primärvårdsområde** och **primärvårdens beredskapsjours område** finnas en tydlig rutin för konstaterande av dödsfall och de arbetsuppgifter som följer både under kontorstid och under jourtid.

Denna rutin ska även omfatta övergång mellan kontorstid och jourtid. Det är alltid viktigt att kontakt kan upprättas direkt och att väntan minimeras för närstående, ambulanssjukvård och/eller polis. I vissa fall kan det vara lämpligt att annan personal kommer till platsen för att kunna ge stöd till närstående. (se Krisstödsinsatser)

Varje vårdcentral ska säkerställa att vård-till-vård numret alltid är bemannat.

Ur regelboken för primärvård framgår att;

Läkare inom primärvården ansvarar för att konstatera dödsfall utanför sjukhus.

Om dödsfallet sker dagtid på icke offentlig plats kontaktas geografiskt närmaste vårdcentral.

Om dödsfallet sker på kvällar, nätter och helger kontaktas primärvårdens beredskapsjour.

Polisen kan begära att läkare från primärvården kallas ut för att konstatera dödsfall vid särskilda omständigheter även på offentlig plats. Polisen avgör när detta behov finns. (Tillägg i regelboken 2017-01-01.)

Särskilt boende:

Kontorstid, vardagar 08.00 - 17.00: den enhet som har läkaransvaret för boendet.

Utanför kontorstid d.v.s. kvällar, nätter och helger: primärvårdens beredskapsjour.

Kontakten förmedlas av televäxel, 010-103 00 00.

Enskilt boende eller icke offentlig plats:

Kontorstid, vardagar 08.00-1700: primärvårdsläkare vid den vårdcentral inom vilkens närområde dödsfallet inträffat.

Utanför kontorstid, d.v.s. kvällar, nätter och helger: primärvårdens beredskapsjour.

Kontakten förmedlas av televäxel, 010-103 00 00.

Särskild sjukvårdsledning regional nivå kan vid **allvarlig händelse** besluta att ta hjälp av primärvården för att konstatera dödsfall i skadeområde om omständigheter så kräver.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

AKUTMOTTAGNINGARNAS – UPPGIFTER

Vid dödsfall på offentlig plats eller vid särskilda omständigheter kan ambulansen transportera den avlidne till akutmottagningen.

Läkaren på akutmottagningen ansvarar då för att konstatera dödsfallet och de arbetsuppgifter som följer. (se Läkarens ansvar).

Akutmottagningen ansvarar också för att stöd till närstående ges utefter behov. Möjlighet till avskedstagande ska erbjudas.(se Krisstödsinsatser nedan)

Vid situation där hjärt-lung-räddning påbörjats är det tidpunkten för när hjärt-lung-räddningen avslutats som ska anges för, när döden inträffat. Detta oavsett var och när den påbörjats.

LAH och ALMA

Läkare inom LAH respektive ALMA har ansvar för konstaterande av dödsfall när patient är inskriven på LAH respektive ALMA-ansluten.

Det ska finnas en tydlig rutin för konstaterande av dödsfall och de arbetsuppgifter som följer. Den ska beskriva samtliga arbetsuppgifter kring dödsfall både på kontorstid och på jourtid. (se Läkarens ansvar)

Sker ett dödsfall med en patient inskriven i LAH eller ALMA under en ambulanstransport ska den avlidne (som alltid) föras till närmaste akutmottagning.

Läkare på akutmottagning konstaterar dödsfall och skriver dödsbevis. Läkaren på LAH respektive ALMA kan kontaktas för ställningstagande till vem som ska utfärda dödsorsakintyget samt ha kontakten med närstående.

HEMSJUKVÅRD

Läkare inom primärvården har ansvar för konstaterande av dödsfall för patient inskriven i kommunernas hemsjukvård. (Se Primärvårdens ansvar).

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

PATOLOGAVDELNING (Klinisk Patologi och Cytologi)

Patologavdelning ansvarar för klinisk obduktion efter att en remiss skrivits och för omhändertagande av den avlidne i sjukhusets bårhus. Specialistläkare i patologi granskar obduktionsremissen och gör en förnyad bedömning av om rättsmedicinsk obduktion ska företas. I dessa fall kontaktar de i första hand remitterande läkare för vidare kontakt med polis. Om remitterande läkare inte kan nås, kontaktas verksamhetschefen på den remitterande enheten.

Den läkare som konstaterat dödsfallet och skrivit dödsbeviset är alltid ansvarig för att ett dödsorsaksintyg skrivs.

Efter att anhöriga har kontaktat begravningsbyrån tar anhöriga över ansvaret för den avlidne.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

RÄTTSMEDICIN

Rättsmedicins uppdrag är att på polisens och åklagarmyndighetens eller domstolens begäran utföra rättsmedicinska undersökningar.

Ansvarig personal på rättsmedicin tar aldrig kontakten med anhöriga. De kan efter polisens godkännande informera närstående när de på eget initiativ har kontaktat rättsmedicin.

Polisens undersökningsledare har ansvar att informera anhöriga.

Rättsläkaren utfärdar efter polismyndighetens begäran dödsbevis då det redan när kroppen påträffas är klarlagt att döden inträffat (tex kroppen är lemlästad).

Rättsläkaren ansvarar för att utfärda dödsorsaksintyg efter genomförd obduktion.

Transport till rättsmedicin utförs av polismyndighetens kontrakterade transportörer (enligt särskilt avtal).

Transport från rättsmedicin sker i regel till de bårhus som tillhör kommunen där dödsfallet inträffade.

Transport från bårhuset till den plats de närstående önskar begrava den avliden ombesörjes av de närstående.

Möjlighet för avsked finns för närstående då kroppen kvarhålls på rättsmedicin i de fall där förundersökning pågår. Detta måste ske med polisens/åklagares godkännande. Polisen närvarar vid visningen.

Information till läkare som utfärdat dödsbeviset om dödsorsak kan ske om en remiss är skriven till rättsmedicin. Ett remissvar skickas då till läkaren när obduktion är klar och alla undersökningssvar har inkommit.

Telefonnummer

Rättsmedicinska avdelningen(vx) 010 - 483 42 50

Fax 010 - 483 42 99

E-post: rmli@rmv.se

Obduktion (direktnummer) 010 - 483 42 62

Jourhavande rättsläkare 010 - 483 42 88 / 070 - 39 91 981(alt. RÖs vx)

Besöksadress: Artillerigatan 12, Linköping

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

VISNING AV AVLIDEN

Kontorstid

Avskedstagande och visning av den avlidne är värdefullt för närstående.

Detta kan möjliggöras på akutmottagningarna när en avliden person förts dit.

Patologens och personal på sjukhusens bårhus kan hjälpa till efter överenskommelse och finns på plats dagtid (måndag-fredag på US och ViN).

Begravningsbyråerna genomför avskedstagande och visning efter önskemål av närstående.

Icke kontorstid

Önskemål om avskedstagande och visning av den avlidne efter att den avlidne lämnat akutmottagningen/avdelningen kan uppstå kvällar och helger.

Möjlighet till avskedstagande kan ske enligt följande;

Universitetssjukhuset

Ansvarig vårdgivare kontaktar krisstödsgruppen (KSG) eller sjukhuskyrkans beredskapsgrupp (SjkyB). Dessa nås via televäxel; 010-103 00 00.

Person i beredskap (antingen från KSG eller SjkyB) tar ställning till förfrågan och kontaktar sedan av Region Östergötland avtalad begravningsentreprenör.

Ansvarig för avskedstagandet är sedan krisstödsgruppen (KSG) eller sjukhuskyrkans beredskapsgrupp (SjkyB).

Vrinnevisjukhuset

Visning utanför kontorstid kan ej möjliggöras.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

Lasarettet i Motala

Ansvarig vårdgivare kontaktar inre logistik/vaktmästare på LIM via televäxeln; 010-103 00 00. Visning kan då ske fram till klockan 18.00 även lördagar och söndagar.

Begravningsbyråer

Dessa kan enbart vara behjälpliga efter att de fått ett uppdrag av närstående.

När en avliden transporteras internt på sjukhus förs kroppen till den del av patologen som begravningsbyrå inte har tillträde till. Därmed kan de inte bistå med visning kvällar och helger i direkt anslutning till dödsfallet.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

KRISSTÖDSINSATSER

Hälso- och sjukvården har ett ansvar både för den avlidne och den avlidnes närstående. Det ska för varje sjukvårdsenhet, vårdcentral/sjukhus, finnas en rutin för omhändertagande av den avlidne och för stöd till närstående. Ansvaret innebär också att eftersöka närstående och informera om dödsfallet. Stöd till närstående omfattar alltid information men kan också innebära omfattande stödinsatser. Rutin för detta ska finnas för varje vårdenhet.

Primärvård

Den läkare som har konstaterat dödsfallet har också ansvar för att de närstående får det stöd de kan behöva. Det ska finnas en tydlig rutin för detta inom varje jour område och för varje vårdcentral i primärvården. I denna rutin ska framgå vilka olika resurser som kan vara till stöd för närstående på kort och lång sikt, samt vilken uppföljning som kommer att ske t.ex. efterlevandesamtal.

Akutmottagning

Universitetssjukhuset, US

Dagtid: Kurator på akutmottagningen finns i tjänst och ansvarar för stöd till närstående i direkt anslutning till dödsfallet. Kurator har också ansvar för efterlevandestöd den närmaste tiden efter dödsfallet. Detta gäller vid alla dödsfall där läkare på akutmottagningen har konstaterat dödsfallet.

Kvällar/nätter och helger: Närståendestödjare (särskilt utsedd personal på akutmottagningen) ansvarar för stöd till närstående i direkt anslutning till dödsfallet.

Krisstödsgruppen, har beredskap och kontaktas vid särskilda behov, nås via televäxeln eller Jour Lisa.

Sjukhuskyrkans beredskapsgrupp har alltid beredskap och nås via televäxeln.

Vrinnevisjukhuset, VIN

Dagtid: Kurator på akutmottagningen finns i tjänst och ansvarar för stöd till närstående i direkt anslutning till dödsfallet. Kurator har också ansvar för efterlevandestöd den närmaste

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

tiden efter dödsfallet. Detta gäller vid alla dödsfall där läkare på akutmottagningen har konstaterat dödsfallet.

Kvällar/nätter och helger: Kyrkans larmjour har beredskap och nås via televäxeln

Krisstödsgruppen kontaktas vid särskilda behov. Kontakt förmedlas via akutmottagningen.

LIM

Dagtid: Särskilda utsedda närståendestödjare på akutmottagningen ger stöd till närstående i direkt anslutning till dödsfallet. Mobila omvårdnadsteamet finns tillgänglig dygnet runt vid behov av närståendestöd. Kurator finns tillgänglig för närståendestöd vardagar dagtid, med uppföljningsansvar den närmaste tiden efter dödsfallet.

Kvällar/nätter och helger: Krisstödsgruppen kontaktas vid särskilda behov, har beredskap och nås via televäxeln eller Jour Lisa.

Mobila omvårdnadsteamet (omfattar västra länsdelen) kontaktas vid särskilda behov. De kan vara till hjälp med stöd till närstående vid traumatiska händelser.

Nås via televäxeln.

Särskilda stödinsatser:

Barntraumateam finns i varje länsdel. De är till för att särskilt tillgodose barns behov vid traumatiska händelser t.ex. plötslig oväntad död. De nås dagtid via televäxeln och annan tid går det att lämna ett meddelande på deras röstbrevlåda. De tar sedan kontakt närmaste vardag.

Sjukhuskyrkan är bemannad dagtid på alla tre sjukhusen och nås via televäxeln;

010-103 00 00.

Kyrkans larmjour (östra länsdelen) är tillgängliga kvällar, nätter och helger och nås via televäxeln; 010-103 00 00.

Sjukhuskyrkans beredskapsgrupp (centrala länsdelen) är tillgängliga kvällar, nätter och helger och nås via televäxeln; 010-103 00 00.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

SOCIALTJÄNST

Kommunen har det yttersta ansvaret för att personer som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver, om detta inte kan tillgodoses på annat sätt. Den kommun där den avlidne vistades ska kontaktas om behov finns av akuta insatser. Det är i första hand situationer när minderåriga barn har särskilda behov. Andra situationer kan vara t.ex. skydd av egendom eller omhändertagande av djur.

Är polisen kontaktad tar de det omdelbara ansvaret för skydd av egendom. T.ex. låser bostaden, omhänderatar djur i väntan på att de får kontakt med närstående. Går det inte att finna några närstående, sker en intermistisk förvaltning av dödsboet av socialtjänsten efter att polisen överlämnat ärendet till kommunen.

Uppstår särskilda behov, kan socialjouren i respektive kommun kontaktas. Flera kommuner har en gemensam socialjour (myndighetsjour). Den kan nås via SOS larm.

Socialnämnden/sociala jouren ska alltid kontaktas

- då minderåriga barn blir utan vårdnadshavare.
- om situationen är sådan att barn kan tänkas fara illa.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer RS 2017-92

* FÖRKLARINGAR/DEFINITIONER

Offentlig plats

Där människor förväntas kunna röra sig fritt eller ha insyn, t.ex.: gator, parker, banklokaler, teatrar, biografteater, restauranger, flygplatser, färjor, hotell (bar, foajé, matsal, trappa).

Som offentlig plats betraktas inte avskilda rum som går att jämföra med bostad, t.ex. hotellrum.

Särskilda omständigheter

Polisens bedömning gäller.

Ambulanspersonalens bedömning gäller.

Det kan t ex gälla misstankar om brott, påbörjande av förundersökning. Det kan också gälla en situation där omständigheter i övrigt gör att det är lämpligast att föra den avlidne från platsen. (situationer där minderåriga finns bör särskilt beaktas).

Dödstecken

Likfläckar: Uppträder 20-30 min efter dödsfallet.

Likstelhet: Uppträder 2-4 timmar efter dödsfallet och försvinner normalt efter ca 36 tim.

Förruttnelse: Tiden är beroende på omständigheterna.

Identifiering

Identitetsband med namn och personnummer fästes på hand- eller fotled.

Saknas personuppgifter ska reservnummer användas enligt de PM/rutiner som finns för ambulanssjukvård och för akutmottagningar.

Det är alltid bra att ange anträffandedatum och anträffandeplats samt om personuppgifter saknas patientens kön och ungefärliga ålder. Dokumenteras i aktuell journal.

Om identifieringen förblir resultatlös kontaktas polisen.

Dokumentnamn: Dödsfall utanför sjukhus		Dokumenttyp: Riktlinje
Utfärdande PE:	Sökord: Dödsfall, utanför sjukhus	Giltig fr o m: 170101
Utfärdande enhet:	Målgrupp: All vårdpersonal	Giltigt t o m: 200101
Framtagen av: Valborg Jansson, Samordnare Krisstöd RÖ Anita Mohall, Beredskapsöverläkare RÖ, Medicinskt ansvarig läkare EPV	Godkänd av: Vårddirektör Martin Magnusson	Diarienummer <i>RS 2017-92</i>

Dödsbevis (se SOSFS 2005:29)

En handling som den läkare som fastställer dödsfallet ska fylla i som ett bevis på att döden inträtt. Läkaren ska senaste 3:e dagen sända denna till Skatteverkets inläsningscentral i Malmö. Vid polisiärt ärende ska dödsbeviset lämnas till polismyndigheten.

Då kroppen transporterats till rättsmedicin utan att läkare tillkallats utfärdas dödsbevis av rättsläkare.

Alla **suicid** som skett inom en fyraveckorsperiod efter senaste vårdkontakt ska rapporteras till IVO (inspektionen för vård och omsorg). En kopia av dödsbeviset ska omedelbart översändas till chefläkaren. Se SOSFS 2005:28, Kap. 4!

Dödsorsaksintyg (se SOSFS 2005:29)

En handling som ligger till grund för tillstånd till begravning. Läkare som utfärdat dödsbeviset ansvarar för att ett dödsorsaksintyg utfärdas. När en rättsmedicinsk obduktion är genomförd ansvarar rättsläkaren för att ett dödsorsaksintyg utfärdas.

LAH, har tidigare stått för Lasarettansluten hemsjukvård och senare Landstingets avancerade hemsjukvård. Sedan regionbildning är LAH ett eget varumärke och finns i hela Region Östergötland.

ALMA, Vård i hemmet för multisjuka äldre under en avgränsad tid i samband med akut försämring.